

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj:714/18
Podgorica, 28.12.2018.godine
DK/DK

Na osnovu člana 41 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore¹, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore nakon završenog postupka po pritužbi g-đe XXXXX iz Podgorice, daje sledeće:

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, prispjela je pritužba g-đe XXXXXX iz Podgorice, koja se odnosi narodno zasnovano nasilje.

2. Iz pritužbe i cjelokupne prispjele dokumentacije proizilazi da je podnositeljka pritužbe žrtva porodičnog nasilja. Pojašnjava da sa svojim suprugom ima skladne odnose sa kojim ima petoro djece od kojih jedno sa cerebralnom paralizom. Međutim, već tri godine trpi nasilje od strane svekra – QQQQ, svekrve – YYYYY, djevera – WWWW i jetrve – ZZZZ, što potvrđuje rješenjem Suda za prekršaje u Podgorici PP.br.10994/18-21 od 05.08.2018. godine i rješenjem Suda za prekršaje u Podgorici PP.z.m.2/18-7 od 28.08.2018. godine.

3. Podnositeljka pritužbe tvrdi da je više puta prijavljivala nasilje i Upravi policije CB Podgorice i Centru za socijalni rad Podgorica međutim situacija sa pobrojanim nasilnicama se pogoršava iz dana u dan. Pojašnjava da svi žive u dvije zasebne stambene jedinice ali u istom dvorištu, i stoga su upućeni na stalni kontakt.

---

¹("Službeni list Crne Gore", br. 042/11 , 032/14 i 21/17).

II ISPITNI POSTUPAK

4. Postupajući po ovoj pritužbi, u cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je u skladu sa odredbom člana 35 Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zatražio izjašnjenje na navode pritužbe Centra za socijalni rad za Glavni grad Podgorica. Kako već duži vremenski period podnositeljka pritužbe navodi da trpi nasilje, to je Zaštitnik tražio da radi pravilnog utvrđivanja činjenične podloge a u cilju okončanja postupka, taj organ se izjasninasvegorenavedeno, aposebnoda izvrši mjere i radnje iz svoje nadležnosti.

5. *Centar za socijalni radu* svom izjašnjenju ističeda je kod Službe za odrasla i stara lica Centra za socijalni rad za Glavni grad Podgorica i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi otvoren dana 27. 03. 2018. godine predmet vođenja slučaja na ime XXXXX, po osnovu obavještenja od strane Uprave policije - Centar bezbjednosti Podgorici. Odjeljenje bezbjednosti i kriminalističke policije, Stanica kriminalističke policije za suzbijanjekrvnih delikata i nasilja u porodici. Kod Službe za djecu i mlade u radu je predmet vođenja slučaja na ime ŠŠŠŠŠŠ, s obzirom da je porodica sa maloljetnom djecom. Po potrebi rad na slučaju obavlja se timski.

6. XXXXX je rođena 1984 god. u Podgorici od oca RRRRR i majke SSSSS. Osnovnu školu je završila u selu Bijelo Polje. Srednju školu nije pohađala. Udala se sa 18 godina za ŠŠŠŠŠŠ. Od porodice porijekla, XXXXX ima žive roditelje i dva brata, TTT i FFFFF. Obojica su oženjeni i žive sa svojim porodicama. TTTT u zajednici sa ocem i majkom, a FFFFF odijeljeno u svojoj kući. U braku sa ŠŠŠŠŠ je rođeno petoro djece: sin GG i kćerke HHH, BBBB, HHHH i OOO. Sin GGGG (14 godina), korisnik prava nu ličnu invalidninu kod tog Centra. Kćer HHHH (12 godina). učenica VII razreda OŠ „XX“.

7. Kćer BBBB (11 godina) učenica V razreda OS „XX“ . Međutim, zbog zdravstvenih problema u toku je procjena Komisije za usmjeravanje na školovanje po posebnom obrazovnom programu: Kćer HHHHH (5 godina) ne pohađa vrtić. Kćer OOOO (2 godine) ne pohađa vrtić. Prilikom kućnih posjeta evidentiranje brižan odnos majke prema djeci, kao i međusobna podrška, bliskost i emocionalna razmjena.

8. Suprug ŠŠŠŠ je zaposlen u preduzeću „YY“ kao automehaničar, sa prihodom od oko 600 eura, po XXXXX navodima. XXXX je korisnica prava na naknadu roditelju lica koje je korisnik prava na ličnu invalidninu. S obzirom na solidnu socio- ekonomsku situaciju, nije bilo potrebe za dodatnom materijalnom podrškom. Kuća u kojoj žive je imovina suprugua ŠŠŠŠŠ. Predali su zahtjev za legalizaciju. Sadrži dva sprata i prizemlje, pri čemu je u prizemlju suprugov poslovni prostor. Na prvom spratu žive, drugi sprat nije izrađen već salmo omalterisan. Prostor u kom žive na prvom spratu zadovoljava osnovne potrebe porodice.

9. U istom dvorištu nalazi se stara porodična spratna kuća u kojoj žive članovi ŠŠŠŠ primarne porodice, odnosno svekar, svekrva, djever i jetrva sa kćerkom podnositeljke pritužbe. Odnosi sa članovima suprugove primarne porodice su poremećeni već duži niz godina. XXX navodi da je duže vremena i ranijih godina trpjela nasilje i da tada nije prijavljivala policiji, jer je dolazio stric suprugov JJJJJ iz Sutomora da ih miri. Tokom 2018. godine uslijedilo je više međusobnih prijava. XXXX je prijavljivala jetrvuWWWW i djevera QQQQ. Oni su takođe prijavljivali nju, a i svekrva ZZZZZ je prijavila XXXX. Pokrenuto je više sudskih postupaka pred Sudu za prekršaje u kojima sude različite sudije. U nekim postupcima su donešene presude a u nekima, postupak je još u toku. Tokom rada na slučaju, XXXX je savjetodavno usmjeravana i obavještavana o načinu ostvarivanja svojih prava, bila je saradljiva, te je ostvarila pravo na besplatnu pravnu pomoć, a takođe je dobila i pomoć psihologa a u Centru za mentalno zdravlje u Domu zdravlja.

10. Pomoć i podrška XXXX se pruža u skladu sa pozitivno - pravnim propisima, ovlašćenjima i pravilima struke, a ostvaruje se putem razgovora i savjetodavnog usmjeravanja u Centru. putem telefona i putem kućnih posjeta, shodno njenim potrebama. Na taj način ostvaruje se i praćenje. XXXX nije izrazila nezadovoljstvo radom voditeljke slučaja. U Centru za socijalni rad nastavlja se rad na slučaju u skladu sa potrebama XXXX i njene porodice prema pravilima struke, pozitivnim propisima i ovlašćenjima Centra za socijalni rad.

III ČINJENIČNO STANJE

11. Po sprovedenom ispitnom postupku u predmetima koji su se odnosili kako na Centar za socijalni rad tako i na Upravu policije i Sud za prekršaje, utvrđeno je sljedeće činjenično stanje:

- Iz izjašnjenja² Uprave policije – CB Podgorica proizilazi da su tom organu prispjele četiri prijave a koji se odnose na XXXXX, ZZZZZ, YYYYYY i QQQQQQ.
- Iz izjašnjenja³ Suda za prekršaje u Podgorici proizilazi da su pred tim sudom vođeni ili se vodi šest prekršajnih postupaka i to pod posl. oznakama: PP br. 2/18-7, PP br. 3184/18-7, PP br. 3185/18-27, PP br. 8645/18-19, PP br. 10994/18-21 i PP br. 11545/18-6 u kojima je podnositeljka pritužbe žrtva/okrivljena/svjedok;

---

²Izjašnjenje Uprave policije od 30.11.2018. godine dobijeno u predmetu Zaštitnika posl. broja 717/18;

³Izjašnjenje Suda za prekršaje u Podgorici od 19.11.2018. godine dobijeno u predmetu Zaštitnika posl. broja 717/17;

IV RELEVANTNO PRAVO

12. Ustavom Crne Gore (2007) u članu 8. propisano je: "Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu."

13. Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima UN (1948) u članovima 1. i 2. svim ljudima jemči slobodu i jednakost u dostojanstvu i pravima, bez obzira na "bilo kakvu razliku kao što je rasa, boja kože, pol, jezik, vjera, političko ili neko drugo opredjeljenje, nacionalno ili društveno porijeklo, vlasništvo, rođenje ili neki drugi status".

14. Konvencija Savjeta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u članu 2 propisuje:

"Konvencija se odnosi na sve vidove nasilja nad ženama, uključujući nasilje u porodici, koje žene pogađa nesrazmjerno u odnosu na muškarce.

Ova Konvencija u čl.3 pored ostalog propisuje:

U svrhu ove Konvencije:

- a. "nasilje nad ženama" smatra se kršenjem ljudskih prava i oblikom diskriminacije žena i označava sva djela rodno utemeljenog nasilja koja imaju za posljedicu ili će vjerovatno imati za posljedicu tjelesnu, seksualnu, psihičku ili ekonomsku štetu ili patnju žena, uključujući prijetnje takvim djelima, prisilu ili namjerno oduzimanje slobode, bilo da se pojavljuju u javnom ili privatnom životu;

Ista Konvencija u članu 7 propisuje:

"1. Članice će preduzeti neophodne zakonodavne ili druge mjere za usvajanje i primjenu djelotvornih, sveobuhvatnih i koordinisanih državnih politika koje obuhvataju sve relevantne mjere za sprečavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih ovom Konvencijom i nude holistički odgovor na nasilje nad ženama.

2. Članice će obezbijediti da politike koje se navode u stavu 1 stave prava žrtve u središte svih mjera i da se primjenjuju kroz djelotvornu saradnju svih nadležnih organa, institucija i organizacija.

3. Mjere koje se preduzimaju u skladu sa ovim članom uključiće, prema potrebi, sve nadležne aktere, kao što su državni organi, nacionalne, regionalne i lokalne skupštine i uprave, državne institucije za zaštitu ljudskih prava i organizacije civilnog društva."

15. Evropska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (1950) u članu 14. propisuje „Uživanje prava i sloboda predviđenih u ovoj Konvenciji obezbeđuje se bezdiskriminacije po bilo kom osnovu, kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno poreklo, veza s nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.“

16. Zakon o zabrani diskriminacije („Sl. list CG“ br. 46/10, 18/14 i 42/17) u članu 2. propisuje: „Diskriminacija je svako pravno ili faktičko pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se zasniva na rasi, boji kože, nacionalnoj pripadnosti, društvenom ili etničkom porijeklu, vezi sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jeziku, vjeri ili uvjerenju, političkom ili drugom mišljenju, polu, promjeni pola, rodnom identitetu, seksualnoj orijentaciji i/ili inter seksualnim karakteristikama, zdravstvenom stanju, invaliditetu, starosnoj dobi, imovnom stanju, bračnom ili porodičnom stanju, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i drugim ličnim svojstvima.

17. Zakon o zaštiti od nasilja u porodici ("Službeni list Crne Gore", br. 046/10, 040/11) u članu 2 predviđa: "Nasilje u porodici, u smislu ovog zakona, je činjenje ili nečinjenje člana porodice kojim se ugrožava fizički, psihički, seksualni ili ekonomski integritet, mentalno zdravlje i spokojstvo drugog člana porodice, bez obzira na mjesto gdje je učinjeno."

Isti Zakonu članu 3 predviđa: "Članovima porodice, u smislu ovog zakona, smatraju se:

- 1) supružnici ili bivši supružnici, njihova djeca i djeca svakog od njih;
- 2) vanbračni supružnici ili bivši vanbračni supružnici, bez obzira na trajanje vanbračne zajednice, njihova djeca i djeca svakog od njih;
- 3) krvni srodnici i srodnici iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj liniji zaključno sa četvrtim stepenom;
- 4) srodnici iz nepotpunog usvojenja;
- 5) tazbinski srodnici zaključno sa drugim stepenom u bračnoj ili vanbračnoj zajednici;
- 6) lica koja žive u istom porodičnom domaćinstvu, bez obzira na srodstvo;
- 7) lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete začeto."

18. Protokol o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja u porodici procedure i institucionalna saradnja u vezi s porodičnim nasiljem i nasiljem nad ženama od 25.11.2011.godine koji prati izvršavanje ovog Zakona uspostavlja i podstiče multidisciplinarnu saradnju sa jasno razrađenim postupanjima svakoga sistema.

Protokol je sačinjen tako da poštuje osnovne principe proizišle iz svih konvencija i zakona navedenih *Strategijom o zaštiti od nasilja u porodici* i odnosi se na sveobuhvatnu zaštitu porodice od nasilja.

Protokolom je uređen zajednički rad svih sistema u toku sprovođenja zakona i konvencija, te obaveza preduzimanja potrebnih mjera za osiguranje organizovanosti, opremljenosti i edukovanosti dovoljnog broja specijalizovanih stručnjaka koji se bave problematikom nasilja u porodici.

19. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore (Sl.list CG br. 42/11 i 32/14) u članu 27. propisuju: „Zaštitnik je institucionalni mehanizam za zaštitu od diskriminacije.“

Isti Zakon u članu 41.st.1. propisuje: „Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.“

V OCJENA ZAŠTITNIKA

20. Razmatrajući okolnosti konkretnog slučaja, a na osnovu raspoložive dokumentacije, Zaštitnik je ispitao činjenice i okolnosti od značaja za zauzimanje stava o tome da li je u konkretnom slučaju povrijeđeno pravo na štetu podnositeljke pritužbe u postupku, uzrokovano počinjenim rodno zasnovanim nasiljem, odnosno da li je Centar za socijalni rad Podgorica postupio u okviru svojih ovlašćenja.

21. Zaštitnik prije svega ukazuje da je u konkretnom slučaju postupak vođen i usmjeren na postupanje tri organa – Upravu policije- CB Podgorica, Centar za socijalni rad za Glavni grad Podgorica i Sud za prekršaj u Podgorici, pa je nakon dobijenih izjašnjenja od sva tri organa sagledao širu sliku datog slučaja.

22. U postupanju samog Centra za socijalni rad u konkretnom slučaju, a posebno kod činjenice da je sama podnositeljka saradivala i ostvarila do momenta zaključenja ispitnog postupka više usluga koje taj Centar pruža, to Zaštitnik ne nalazi bilo koju povredu prava koja bi išla na štetu prava podnositeljke pritužbe. Naprotiv, nalazi da je ovo jedan od primjera dobre prakse postupanja sa žrtvom nasilja u porodici. No, za suzbijanje nasilja u porodici koje je usmjereno ka podnositeljki pritužbe od strane više učinilaca, a što proizilazi iz rješenja Suda za prekršaje u Podgorici nije dovoljan samo rad i postupanje Centra za

socijalni rad, već multisektorski pristup koji karakteriše brzo i koordinirano djelovanje institucija sistema.

23. Pored toga, Zaštitnik smatra da je u konkretnom slučaju neophodno nastaviti rad i pružiti usluge socijalne zaštite kako podnositeljki pritužbe tako i sa ostalim članovima uže i šire porodice XXXXX, posebno ako se ima u vidu da podnositeljka pritužbe ima petoro djece koja su kako proizilazi iz izvještaja psihologa⁴ svjedoci nasilja u porodici i čestih razmirica. Da bi usluge socijalne zaštite bile efikasne, sa njima se mora početi/nastaviti što prije.

24. Suzbijanje nasilja u porodici i pružanje usluga socijalne zaštite je neophodno jer je porodica mjesto gdje budući nasilnici „uče“ model ponašanja, po kome je nasilje „dozvoljen“ vid ispoljavanja emocija, uobičajen vid pražnjenja stresa, odnosno „prihvatljiv“ način rešavanja konflikta na svim nivoima. Čak su brojna istraživanja u okruženju na stanovištu da osobe koje su bile zlostavljane ili bile svjedoci nasilja u porodici u djetinjstvu, nastavile sa zlostavljanjem nad svojom djecom.

25. Imajući u vidu da iz godine u godinu raste broj prijava/pritužbi koje se odnose na nasilje u porodici i rodno zasnovano nasilje, to je uloga i usluga Centra neprocjenjiva, a posebno što su mnoge žene neosviještene i ostaju u začaranim krugovima nasilja jer nijesu osnažene dovoljnim resursima i znanjem o tome kako mogu pristupiti svojim pravima i koristiti ih. Mnoge od žena koje trpe nasilje ne znaju kako da izađu iz kruga nasilja i neke od njih čak ni ne znaju da imaju pravo na život bez nasilja i diskriminacije.

26. Čak je i Savjet Evrope⁵ naglasio državama potrebu primjene različitih praktičnih mjera i iznalaženje rješenja u pogledu suzbijanja i sprečavanja nasilja u porodici, dok se drugom preporukom⁶ Savjeta Evrope 2002 (5) predviđaju i mjere pomoći zaštite žrtvama, uključujući imedicinski, forenzički, psihološki tretman kao i socijalnu pravnu pomoć. Jasno i razumljivo informisanje žrtava o njihovim pravima predviđa se čak i za žene imigrantkinje kada to zatraže.

27. Primjećujući da se u konkretnom slučaju radi o kompleksnoj pravnoj stvari, gdje je žena žrtva nasilja u porodici, petoro djece od kojih jedno sa cerebralnom paralizom su česti svjedoci nasilja u porodici, a da su počinioci nasilja u porodici više tazbinskih srodnika podnositeljke pritužbe, Zaštitnik ukazuje na neophodnost da seu najkraćem mogućem roku uz potrebnu stručnu pripremu i pomoć, nastave hitne i neodložne mjere i radnje kako bi se suzbilo nasilje nad korisnicom.

---

⁴Izvještaj psihologa Mirović Verice JZU Dom zdravlja od 10.2018.godine

⁵Preporuka R (90) 2E Komiteta ministara Saveta Evrope o socijalnim merama uvezi sa nasiljem u porodici

⁶Preporuka 2002 (5) Komiteta ministara Saveta Evrope o zaštiti žena od nasilja

28. Uz sve prednje, nesporno je da je normativnim aktima problem nasilja u porodici i nasilja nad ženama izašao iz sfere „privatnog“ u domen „javnog“ djelokruga i time obavezao državne organe da rade na iskorenjavanju tog problema, Zaštitnik smatra da je neophodno istaći da posmatrajući 2017. i 2018. godinu u odnosu na prethodni period i postupanje organa na koji se odnosi pritužba – primijetno je da je znatno manji broj pritužbi iz ove materije, odnosno ako i ima pritužbi –Zaštitnik ne nalazi povredu prava na koju se u pritužbi ukazuje, što sve prednje ukazuje sveukupno na napredak u radu Centra za socijalni rad za Glavni grad Podgorica. Međutim, u najvećem broju slučajeva Zaštitnik daje preporuke tom organu radi preventivnog i kontinuiranog suzbijanja nasilja u porodici kao ključnom *stakeholder-u* na suzbijanju ove negativne društvene pojave.

36. Sa svega navedenog, imajući u vidu činjenice utvrđene u ispitnom postupku koji se odnosi kako na Centar za socijalni rad, tako i na ostale organe, Zaštitnik daje:

P R E P O R U K E

-Centru za socijalni rad za Glavni grad Podgoricu-

1. Da bez odlaganja, nastavi sve neophodne aktivnosti kroz intenzivni savjetodavni i psihosocijalni rad sa podnositeljkom pritužbe kao i sa ostalim članovima porodice XXXXX.
2. Da kontinuirano prati slučaj uz obavezne terenske posjete su skladu sa Protokolom o postupanju, prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama i nasilja u porodici.

-Multidisciplinarnom timu za zaštitu od nasilja nad ženama i nasilja u porodici-

1. Da inicira i organizuje konferenciju slučaja povodom konkretnog slučaja;
2. Da sačini Plan zaštite i bezbjednosti sa jasnim zaduženjima svih predstavnika institucija i organizacija u MDT-u;
3. Da vrši monitoring zajedničkih aktivnosti u cilju suzbijanja rodno zasnovanog nasilja;
4. Da po potrebi uključi predstavnika institucije Zaštitnika u MDT;

Taj organ je u obavezi je da u roku od 30 dana od dana prijema ovog mišljenja dostavi izvještaj Zaštitniku o preduzetim radnjama i mjerama na izvršenju preporuka.

**ZAMJENIK ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE**

mr Siniša Bjeković